

บทที่ 6

สรุปและเสนอแนะ

จากการศึกษาการบรรเลงเพลงเร็ว ในวงเครื่องสายไทย : กรณีศึกษาเรื่องแขกมดดินหมู พบว่า เพลงเรื่อง สันนิษฐานว่ามีมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา เอกลักษณะที่สำคัญของเพลงเรื่องประการหนึ่ง คือ การตั้งชื่อเพลงโดยในการตั้งชื่อเพลงเรื่องนั้น จะใช้ชื่อเพลงในอันดับแรกของชุดเพลงนั้นๆ มาเป็นชื่อนำ ซึ่งจุดประสงค์ในการแบ่งกลุ่มเพลงเช่นนี้ ก็เพื่อสะดวกแก่การจดจำ เพลงเรื่องมีหลายประเภทด้วยกัน เช่น เพลงเรื่องประเภทเพลงช้า เพลงเรื่องประเภทเพลงสองไม้ เพลงเรื่องประเภทเพลงฉิ่ง เป็นต้น

เพลงเรื่องอีกประเภทหนึ่งที่มีความโดดเด่น คือ เพลงเรื่องประเภทเพลงเร็ว การดำเนินทำนองของเพลงเรื่องประเภทนี้ เป็นการดำเนินทำนองในอัตราจังหวะชั้นเดียว ตลอดทั้งเพลงและออกด้วยเพลงลา เพลงเร็ว เรื่องแขกมดดินหมู เป็นเพลงที่มีการนำเพลงต่างๆ มาเรียงร้อยเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน มีลักษณะการเข้าทำนองแบบ Flexible Structure คืออย่างหลวม ๆ ไม่ตายตัว มีจำนวนท่อนถึง 10 ท่อนด้วยกัน หลักการเรียงร้อยทำนองของเพลงเร็ว เรื่องแขกมดดินหมู มีความสั้น กระชับ มีรูปแบบการเข้าทำนอง 2 ครั้ง หรือเป็นคู่ส่วนมาก ทำให้เกิดความสมดุลในทำนอง นอกจากนี้พบสำนวนปิด (Cadence) เป็นเอกลักษณ์ของเพลงเร็วซึ่งมีมือฆ้องเป็นลักษณะทำนอง โยชน ปรากฏในตอนท้ายของทุกท่อน จากความหลากหลายที่ปรากฏในเพลงเร็วเรื่องนี้ส่งผลให้ทางฆ้องในเพลงเร็ว เรื่องแขกมดดินหมูแฝงไปด้วยมือฆ้องที่ปรากฏในเพลงเดี่ยวมากมาย เช่น การตีแขกมือ การตีลักษณะเป็นคู่ 8 เหมือนการดำเนินกลอนของระนาดเอก การตีสับมือ การตีทนมือ การสับัดในลักษณะต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเกิดประโยชน์กับผู้บรรเลงในด้านฝึกความจำ การใช้สมาธิในการบรรเลง ความแม่นยำ พละกำลังและความอดทน

จากการเก็บข้อมูลจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้แก่อาจารย์เบญจรงค์ ธนโกเศศ อาจารย์เฉลิม ม่วงแพศรี และอาจารย์จำคม พรประสิทธิ์ โดยมีอาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน เป็นผู้ตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง ได้ผลสรุปโดยรวมในส่วนของ การแปลทางและการสอดทำนองในเพลงเร็วเรื่องแขกมดดินหมูสำหรับวงเครื่องสายไทยว่า ลักษณะเสียงของวงเครื่องสายไทยโดยรวมแล้วเป็นวงที่มีเสียงเบา นุ่มนวล เพราะเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายที่เป็นหลักในวง ได้แก่ ซอด้วง ซออู้ และจะเข้ ต้องมีความประสานกันอย่างกลมกลืน ในส่วนของซอด้วง ซึ่งเป็นเสมือนผู้นำของวง ลักษณะการบรรเลงควรดำเนินทำนองขึ้นพื้น การสอดทำนองควรมีลักษณะราบเรียบ ไม่ต้องโหดโผนมากนัก ดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักอาศัยการตกแต่งทำนองประสาน

ระหว่างเครื่องดนตรีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการบรรเลง ส่วนของซอู้ ทำหน้าที่คลุกเคล้า หยอก ล้อ ไปมา ด้วยทางดำเนินทำนองที่มีลักษณะกระโดด หยอก ล้อ ชัด เหลื่อม มีการใช้เสียงคนละช่วงคู่ 8 เพื่อให้เสียงโศคนคลุกเคล้าไปกับทางซอด้วงและสอดประสานกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ในวงอย่างกลมกลืน ในส่วนของจะเข้ นั้น การดำเนินทำนองต้องเป็นหลักให้กับวงดำเนินทำนองโดยคิดแบบเก็บสลับห่างแต่ต้องยึดทางฆ้องไว้

การแปลทางบรรเลงจากทางฆ้องเพลงเร็ว เรื่องแขกมัดดินหนูให้เป็นทางเครื่องสายไทยนั้น ต้องอาศัยหลักในการดำเนินทำนองที่เหมาะสม เช่น ต้องรักษาเสียงตกของทำนองหลักไว้ ดำเนินทำนองให้กลมกลืนกับทำนองหลักและให้เกิดความผิดเพี้ยนน้อยที่สุด มีการเรียบเรียงอย่างสละสลวย นอกจากนี้ทำนองที่มีลักษณะเด่น หรือทางฆ้องที่เป็นลักษณะจำเพาะ เช่น ทำนองที่มีการลัดจังหวะ ทำนองหลักที่เป็นการเก็บ หรือกรอ นับเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งที่พบในการแปลทำนองจากทางฆ้องให้เป็นทางเครื่องสายไทย เมื่อพบทางฆ้องซึ่งมีลักษณะจำเพาะ และต้องแปลให้เป็นทางของเครื่องสายไทย จำต้องยึดทางฆ้องที่มีลักษณะจำเพาะเหล่านั้นไว้ แต่เมื่อใดที่พบว่าทางฆ้องในบางช่วงเป็นเสมือนทางที่เปิดกว้างแก่การแปลทำนอง วงเครื่องสายไทยก็สามารถแปลทางฆ้องให้เป็นทางของตนเองได้อย่างชัดเจน โดยยึดทางฆ้องไว้เป็นหลัก หลักจากนั้นจึงนำทำนองที่แปลมาจากทางฆ้อง นำมาดัดแปลงทำนองให้เป็นทางบรรเลงเฉพาะของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้น ทั้งยังต้องก่อให้เกิดการสอดประสานระหว่างเครื่องดนตรีอย่างกลมกลืนอีกด้วย

ในการนำเพลงเรื่องประเภทเพลงเร็วเข้ามาบรรเลงในวงเครื่องสายไทยนั้น ด้วยความแตกต่างระหว่างวงปี่พาทย์และวงเครื่องสาย ทั้งทางด้านคุณลักษณะของเสียง โดยวงปี่พาทย์จะให้เสียงที่ดัง แข็ง ต่างจากวงเครื่องสาย ที่ให้เสียง เบา นุ่มนวล นอกจากนี้เรื่องของช่วงเสียง ในวงปี่พาทย์เครื่องดนตรีทุกชิ้นจะให้ช่วงเสียงที่กว้าง สามารถบรรเลงได้เสียงต่าง ๆ ได้หลายช่วงเสียง แต่ในวงเครื่องสายมีเพียงจะเข้เท่านั้น ที่ปรากฏช่วงเสียงมากกว่าเครื่องดนตรีชิ้นอื่นในวง ทำให้การดำเนินทำนองของเพลงเร็วในวงเครื่องสายไทยมีขอบเขตที่จำกัดในเรื่องของเสียงและการแปลทางดำเนินทำนองจากทางฆ้อง นอกจากนี้ข้อจำกัดในเรื่องของทางฆ้องซึ่งมีลักษณะเฉพาะและมีความพิเศษ เช่น การตีคู่ 10 การตีลัดจังหวะ การชักเอื้อง การช้อยจังหวะ เป็นต้น แต่ทั้งนี้ในการแปลทางและการสอดทำนองคงยึดไว้ซึ่งหลักการดังกล่าวข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการบรรเลงเพลงเร็วในวงเครื่องสายไทย : กรณีศึกษาเรื่องแขกมัดดินหนู พบว่าการทำการวิจัยครั้งนี้ในส่วนของเก็บข้อมูลจากคณาจารย์ทางด้านเครื่องสายไทย พบปัญหาในการบรรเลง เนื่องจากเพลงเร็วเรื่องแขกมัดดินหนู เป็นเพลงเรื่องที่ใช้บรรเลงสำหรับวงปี่พาทย์ ไม่ใช่เพลงที่ใช้บรรเลงทั่วไปในวงเครื่องสายไทย อีกทั้งทางฆ้องที่พบมีความลึกซึ้งกว่าเป็น

ปรบไกวหรือสองไม้ทั่วไป โดยในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยชนบคือดำเนินทำนองทาง
ฆ้องให้ฟังก่อนที่จะทำการแปลเป็นทางบรรเลงในวงเครื่องสายไทยและจึงนำมาสอดทำนอง
ระหว่างเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นความสุนทรีย์ของกลอนที่ได้ระหว่างผู้ที่ได้เพลง
กับผู้ที่ไม่ได้เพลงจะมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งถ้าผู้ให้ข้อมูลได้เพลงทั้งหมดมาก่อนแล้วจะทำให้
ภาพรวมของเพลงทั้งหมดมีความสมบูรณ์มากขึ้น

นอกจากนี้จากสภาพสังคมที่มีการบีบคั้นทางเศรษฐกิจและเวลา ทำให้วัฒนธรรม
ของคนไทยได้เลือนหายไปจากสังคมมากมาย เกิดความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ตามมา คือต้องการความ
สะดวก รวดเร็ว เป็นเรื่องสำคัญในงานพิธีต่างๆ เช่น งานศพ งานทำบุญ ขั้นตอนต่างๆ ที่มีเรื่องของ
ดนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องนั้น จึงถูกตัดทอนลงมาด้วย แต่โบราณเพลงเรื่องได้เข้ามามีบทบาทในพิธี
กรรมเหล่านี้มาก เช่น ในระหว่างที่รอพระก็จะบรรเลงเพลงเรื่องไปเรื่อยๆ ถือเป็นกรทบทวน
เพลงเรื่องไปด้วยในตัว เนื่องจากเพลงเรื่องแต่ละเรื่องมีความยาวมาก การบรรเลงในแต่ละชุดกิน
เวลานาน แต่ในปัจจุบันขั้นตอนต่างๆ เหล่านี้ถูกตัดทอนลงไปเพื่อความสะดวกรวดเร็ว บทบาท
ของเพลงเรื่องจึงสูญหายไปจากพิธีกรรมและขั้นตอนเหล่านี้เป็นอันมาก หากได้ฟื้นฟูขนบธรรมเนียม
นิยมที่ถือปฏิบัติกันมาแต่โบราณแล้ว ก็จะเป็นการสืบสานเพลงเรื่องได้อีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้การเรียนการสอนในปัจจุบันที่เน้นความรวดเร็วเป็นหลัก พบว่ามีการ
ต่อเพลงเรื่องให้กับผู้เรียนในสายปี่พาทย์น้อยมาก โดยมากเมื่อต่อโหมโรงเช้าแล้ว ก็มักต่อเพลง
ประเภทอื่นไปเลย ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการใช้งานในโอกาสต่างๆ นับเป็นข้อพร่องทางดนตรี
ไทยมิใช่น้อย เนื่องจากมือในเพลงเรื่องนั้นมีความวิจิตร พิสดาร ไม่เหมือนเพลงประเภทอื่น การ
เรียนรู้เรื่องมือฆ้องที่สำคัญๆ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในสาขาปี่พาทย์อย่างยิ่ง

เนื่องจากเพลงเรื่องเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงอยู่ในวงปี่พาทย์ ความรู้เกี่ยวกับเพลงเรื่อง
จึงจำกัดอยู่ในวงแคบๆเท่านั้น นับเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เพลงเรื่องต่างๆ ที่เคยมีมาแต่โบราณ
สาบสูญไป แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีการบรรจุเพลงเรื่องไว้ในเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาชีพของทบวง
มหาวิทยาลัย โดยมีการเปิดกว้างให้ผู้เรียนเครื่องสายไทยได้มีโอกาสในการเรียนรู้เพลงเรื่อง
ประเภทต่างๆ มากขึ้น เช่น เพลงเรื่องประเภทเพลงช้า เพลงเรื่องประเภทเพลงฉิ่ง นอกจากนี้ผู้วิจัย
เห็นว่า เพลงเรื่องประเภทเพลงเร็วจัดเป็นเพลงเรื่องประเภทหนึ่งที่มีผู้เรียนเครื่องสายไทยควรค่าแก่
การศึกษา ด้วยลักษณะสำนวนของเพลงเร็วมีความใกล้เคียงกับเพลงฉิ่ง ทั้งทางด้านจังหวะ และ
ทำนอง แต่เนื่องจากผู้เรียนเครื่องสายไทยมักพบอุปสรรคในการแปลทำนองจากทางฆ้องเป็นทาง
เครื่องสายไทย การเริ่มต้นศึกษาอย่างจริงจังจึงเกี่ยวกับเพลงเรื่องจึงเป็นอีกหนทางหนึ่งในการสืบสาน
เพลงเรื่องที่เป็นเพลงเก่าแก่มีมาแต่โบราณและเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงภูมิปัญญาของคนในชาติให้คงอยู่
สืบไป